

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення вченої ради університету
«30» серпня 2024 року,
протокол № 2.

Ректор, голова вченої ради
університету, доктор юридичних наук,
професор

Олег ОМЕЛЬЧУК
«30» серпня 2024 року
м.п.

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«ЛЮДСЬКИЙ РОЗВИТОК»
для підготовки на першому (освітньому) рівні
здобувачів вищої освіти освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування
галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування

м. Хмельницький
2024

РОЗРОБНИК:

Доцентка кафедри соціального забезпечення,
кандидатка економічних наук, доцентка
«26» серпня 2024 року

_____ Ірина КРАВЕЦЬ

СХВАЛЕНО:

Рішення кафедри соціального забезпечення
«27» серпня 2024 року, протокол № 1.

Завідувачка кафедри соціального
забезпечення, кандидатка юридичних наук,
доцентка
«27» серпня 2024 року

_____ Надія ЧУДИК-БІЛОУСОВА

Деканеса факультету публічного управління,
кандидатка наук з державного управління,
доцентка
«27» серпня 2024 року

_____ Тетяна ПІДЛІСНА

ПОГОДЖЕНО:

Рішення методичної ради університету
«29» серпня 2024 року, протокол № 1.

Перша проректорка, голова методичної ради
університету, кандидатка наук з державного
управління, доцентка
«29» серпня 2024 року

_____ Ірина КОВТУН

ЗМІСТ

Стор.

1.	Опис навчальної дисципліни		3
2.	Заплановані результати навчання		4
3.	Програма навчальної дисципліни		7
4.	Структура вивчення навчальної дисципліни		9
	4.1.	Тематичний план навчальної дисципліни	9
	4.2.	Аудиторні заняття	10
	4.3.	Самостійна робота студентів	11
5.	Методи навчання та контролю		11
6.	Схема нарахування балів		11
7.	Рекомендовані джерела		12
	7.1.	Основні джерела	12
	7.2.	Допоміжні джерела	13
8.	Інформаційні ресурси в Інтернеті		14

1. Опис навчальної дисципліни

1.	Шифр і назва галузі знань	–	28 Публічне управління та адміністрування
2.	Код і назва спеціальності	–	281 Публічне управління та адміністрування
3.	Назва спеціалізації	–	не передбачена
4.	Назва дисципліни	–	Людський розвиток
5.	Тип дисципліни	–	вибіркова
6.	Код дисципліни	–	ППВ 1.26
7.	Рівень вищої освіти	–	перший
8.	Ступінь вищої освіти, що здобувається	–	бакалавр
9.	Курс / рік навчання	–	третій (ДФН) / четвертий (ЗФН)
10.	Семестр	–	шостий (ДФН) / сьомий (ДФН)
11.	Обсяг вивчення дисципліни:		
	1) загальний обсяг (кредитів ЄКТС / годин)	–	4 / 120
	2) денна форма навчання:		
	аудиторні заняття (годин)	–	36
	% від загального обсягу	–	30
	лекційні заняття (годин)	–	18
	% від обсягу аудиторних годин	–	50
	практичні заняття (годин)	–	18
	% від обсягу аудиторних годин	–	50
	самостійна робота (годин)	–	84
	% від загального обсягу	–	70
	тижневих годин:		
	аудиторних занять	–	2,8
	самостійної роботи	–	6,5
	3) заочна форма навчання:		
	аудиторні заняття (годин)	–	14
	% від загального обсягу	–	11,6
	лекційні заняття (годин)	–	6
	% від обсягу аудиторних годин	–	42,9

	семінарські заняття (годин)	–	8
	% від обсягу аудиторних годин	–	57,1
	самостійна робота (годин)	–	106
	% від загального обсягу	–	88,4
12.	Форма семестрового контролю	–	залік
13.	Місце дисципліни в логічній схемі:		
	1) попередні дисципліни	–	«Основи наукових досліджень» «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці» «Макроекономіка» «Система публічного адміністрування» «Національна та громадська безпека»
	2) супутні дисципліни	–	«Основи трудового права» «Конфліктологія» «Регіональний та місцевий розвиток»
	3) наступні дисципліни	–	-
14.	Мова вивчення дисципліни	–	українська.

2. Заплановані результати навчання

<p>Програмні компетентності, які здобуваються під час вивчення навчальної дисципліни</p>	<p>Загальні компетентності:</p> <p>ЗК 1. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК 2. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>ЗК 9. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:</p> <p>СК 1. Здатність до соціальної взаємодії, до співробітництва й розв'язання конфліктів.</p> <p>СК 10. Здатність до дослідницької та пошукової діяльності в сфері публічного управління та адміністрування.</p>
	<p>Програмні результати навчання</p> <p>ПР 1. Використовувати базові знання з історичних, культурних, політичних, соціальних, економічних засад розвитку суспільства.</p> <p>ПР 5. Знати стандарти, принципи та норми діяльності у сфері публічного управління та адміністрування.</p> <p>ПР 11. Уміти здійснювати пошук та узагальнення інформації, робити висновки і формулювати рекомендації в межах своєї компетенції.</p>

<p>Після завершення вивчення дисципліни здобувач повинен продемонструвати такі результати навчання:</p>	
<p>1. Знання</p> <p><i>(здатність запам'ятовувати або відтворювати факти (терміни, конкретні факти, методи і процедури, основні поняття, правила і принципи, цілісні теорії тощо)</i></p>	
1.1)	давати визначення понятійно-термінологічного апарату людського розвитку;
1.2)	визначати проблеми людського розвитку, зокрема у сфері відтворення населення, освіти, формування рівня життя внаслідок реалізації трудової активності населення, реалізації соціальної політики в державі;
1.3)	виявляти особливості та способи розвитку людського потенціалу, знати методи його вимірювання;

2. Розуміння <i>(здатність розуміти та інтерпретувати вивчене, уміння пояснити факти, правила, принципи; перетворювати словесний матеріал у, наприклад, математичні вирази; прогнозувати майбутні наслідки на основі отриманих знань)</i>
2.1) розуміти зв'язок людського розвитку з соціально-економічним розвитком, ринком праці, рівнем життя, соціальною політикою та проблемами забезпечення сталого розвитку;
2.2) з'ясувати та пояснювати актуальні проблеми людського розвитку;
2.3) перетворювати словесне визначення інтегрального показника індексу людського розвитку та його складових у математичні вирази;
2.4) пояснювати причини гальмування людського розвитку в Україні;
2.5) передбачати майбутні наслідки ігнорування проблем відтворення людського та трудового потенціалу для держави.
3. Застосування знань <i>(здатність використовувати вивчений матеріал у нових ситуаціях (наприклад, застосувати ідеї та концепції для розв'язання конкретних задач)</i>
3.1) оцінювати стан та проблеми людського розвитку в Україні в цілому та її регіонах;
3.2) застосовувати методикку розрахунку індексу людського розвитку для дослідження його динаміки та тенденцій змін всередині країни;
3.4) за вивченими методиками розраховувати рівень життя населення та рівень бідності;
4. Аналіз <i>(здатність розбивати інформацію на компоненти, розуміти їх взаємозв'язки та організаційну структуру, бачити помилки й огріхи в логіці міркувань, різницю між фактами і наслідками, оцінювати значимість даних)</i>
4.1) сегментувати країни за рівнями людського розвитку залежно від величини інтегрального індексу людського розвитку;
4.2) класифікувати за різними ознаками основні соціально-економічні категорії й поняття людського розвитку, зокрема людський потенціал; пріоритети людського розвитку, чинники рівня та якості життя населення, проблеми сталого розвитку тощо.
4.3) обчислювати показники, що характеризують людський розвиток, зокрема індекс тривалості життя, індекс освіченості, рівня матеріального добробуту;
4.4) виявляти та розуміти взаємозв'язок між зайнятістю, економічним розвитком, рівнем життя та можливостями розвитку людського потенціалу;
5. Синтез <i>(здатність поєднувати частини разом, щоб одержати ціле з новою системною властивістю)</i>
5.1) інтегрувати компоненти життєдіяльності людини в систему, що забезпечує людський розвиток; виявляти стимулятори та дестимулятори людського розвитку;
5.2) аргументувати потребу у регулюванні демографічної сфери, підвищенні рівня охорони здоров'я, освіти, збалансуванні ринку праці; вдосконаленні державної соціальної політики; регулювання доходів населення з метою забезпечення розвитку підвищення рівня людського розвитку;
6. Оцінювання <i>(здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної цілі)</i>
6.1) оцінювати важливість та доцільність результатів моніторингу показників людського розвитку на макро-, мезо- та мікрорівнях управління соціально-економічними процесами;
6.2) оцінювати стан розвитку ринку праці, освіти, медицини, формування та реалізації програм зайнятості, подолання бідності, удосконалення системи соціального

захисту населення;
6.3) обґрунтовувати власні пропозиції щодо покращення показників людського розвитку;
7. Створення (творчість) <i>(здатність до створення нового культурного продукту, творчості в умовах багатовимірності та альтернативності сучасної культури)</i>
7.1) розробляти пропозиції щодо формування програм сприяння зайнятості населення, соціального розвитку, управління освітніми та культурними процесами та явищами.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. “Людський розвиток” як навчальна дисципліна і галузь наукових досліджень.

Мета, завдання та предмет вивчення дисципліни “Людський розвиток”. Загальна методологічна основа наукового дослідження тенденцій людського розвитку. Методологія дослідження людського розвитку як сукупність загальних прийомів і методів дослідження соціальних відносин та процесів. Соціальні аспекти життєдіяльності людей як предмет вивчення дисципліни “Людський розвиток”.

Інформаційна база вивчення дисципліни “Людський розвиток”. Взаємозв’язок дисципліни з іншими дисциплінами та науками.

Тема 2. Теорія людського капіталу – економічна основа концепції людського розвитку.

Розвиток концепції людського капіталу. Базове методологічне положення теорії людського капіталу. Економічна доцільність інвестицій у розвиток людини. Значимість теорії людського капіталу.

Людський капітал як соціально-економічна категорія та реалізована, активна частина людського потенціалу. Людський та речовий капітал. Рівні та складові людського капіталу. Інвестування в людський капітал як умова формування конкурентоспроможної вітчизняної економіки. Формування людського капіталу. Особливості та джерела інвестицій у людський капітал.

Тема 3. Формування та розвиток концепції людського розвитку.

Формування концепції людського розвитку. Передумови людського розвитку. Основна мета людського розвитку. Пріоритети людського розвитку. Взаємозв’язок людського розвитку з теорією людського капіталу.

Розвиток людського потенціалу як мета і критерій суспільного прогресу. Людський потенціал як центральний елемент концепції людського розвитку. Складові людського потенціалу: соціально-демографічний потенціал, соціально-економічний потенціал, діяльнісний потенціал, соціокультурний потенціал.

Принципові особливості концепції людського розвитку. Складові людського розвитку. Пріоритетні напрями людського розвитку у світі та Україні.

Тема 4. Індекс людського розвитку та методика його розрахунку у світі.

Вибір і кількісне представлення основних вимірів людського розвитку. Ключові можливості у забезпеченні людського розвитку. Доповідь про людський розвиток. Система базових показників людського розвитку. Довголіття. Середня очікувана тривалість життя при народженні. Освіченість. Матеріальний рівень життя.

Методика розрахунку Індексу людського розвитку та його складових. Індекс тривалості життя та його розрахунок. Критерії тривалості життя. Індекс рівня освіченості та його

розрахунок. Критерії освіченості. Індекс скоригованого реального ВВП на душу населення та його розрахунок. Критерії матеріального добробуту. Паритет купівельної спроможності.

Динаміка індексу людського розвитку та його складових в Україні. Сучасні тенденції ІЛР в Україні. Індекс гендерного розвитку. Індекс гендерної нерівності. Індекс багатомірної бідності.

Тема 5. Індекс людського розвитку регіонів України. Національна методика побудови індексу людського розвитку.

Необхідність вдосконалення методики обрахування ІЛР ПРООН при застосуванні всередині країни, основні причини.

Схема побудови інтегрального індексу людського розвитку. Інформаційна база Держкомстату України як основа побудови національної методика розрахунку індексу людського розвитку.

Сутність національної методики побудови індексу людського розвитку як трирівневої системи. Вибір та нормування відібраних показників. Показники-стимулятори та показники-дестимулятори.

Система показників, що характеризують людський розвиток регіонів України. Зміни у системі показників, що характеризують людський розвиток регіонів України.

Динаміка показників рівня людського розвитку регіонів України.

Тема 6. Значення здоров'я і тривалості життя у людському розвитку.

Здоров'я і довголіття як передумови та наслідок людського розвитку. Історичні причини інтенсивного зниження смертності.

Визначення поняття "здоров'я". Джерела відомостей про стан здоров'я населення.

Концепція епідеміологічного переходу. Екзогенні чинники смертності. Ендогенні чинники смертності. Фази епідеміологічного переходу.

Роль системи охорони здоров'я у формуванні рівня здоров'я населення. Етапи у розвитку системи охорони здоров'я. Індикатори захворюваності і смертності. Напрями реформування системи охорони здоров'я. Інституції системи охорони здоров'я. Електронна медицина та напрями діяльності в галузі розвитку е-медицини.

Проблеми сучасного способу життя як фактору впливу на стан здоров'я населення. Соціально-економічні чинники, що впливають на стан здоров'я населення. Стратегічні цілі державної політики України в галузі охорони здоров'я.

Стан здоров'я і рівень смертності населення України. Напрями покращення рівня здоров'я в Україні.

Тема 7. Освіта, культура та інтелектуальний потенціал як чинники людського розвитку.

Освіта як передумова, показник, чинник і результат людського розвитку. Сутність процесу освіти. Професійна підготовка як цілеспрямований процес навчання реальних та потенційних працівників професійним знанням та вмінням. Структура системи освіти. Етапи безперервного процесу освіти та професійної підготовки. Освітні програми.

Освіта як чинник формування людського капіталу і економічного зростання. Основні джерела видатків на освіту. Специфіка освіти як суспільного блага. Напрями впливу освіти на продуктивність праці.

Вплив рівня освіти на зайнятість населення. Рівень освіти як основний чинник конкурентоспроможності працівника на ринку праці.

Інтелектуальний потенціал суспільства. Гуманітарний потенціал нації. Інтелектуальний потенціал.

Тема 8. Взаємозв'язок економічного зростання, зайнятості та людського розвитку.

Зв'язок продуктивної зайнятості з економічним зростанням та людським розвитком. Економічне зростання. Екстенсивний та інтенсивний типи зростання. Чинники впливу

людського капіталу на економічний і соціальний розвиток. Основні стратегічні завдання. Продуктивна зайнятість.

Принципи стратегії зайнятості, яка сприяє людському розвитку. Закон України “Про зайнятість населення”.

Пріоритети реалізації політики у сфері зайнятості. Принципи державного регулювання сфери зайнятості.

Активна політика зайнятості як пріоритет економічної і соціальної політики держави.

Тема 9. Рівень та якість життя як складові людського розвитку.

Рівень життя і основні показники його виміру. Система показників рівня життя. Якість життя як ступінь відповідності умов і рівня життя науково обґрунтованим нормативам або визначеним стандартам. Індекс якості життя. Рейтинг Numbeo.

Соціальні стандарти. Державні соціальні стандарти. Прожитковий мінімум. Державні соціальні гарантії. Соціальні норми і нормативи. Рівень життя населення України.

Економічна нерівність і можливості людського розвитку. Нерівність як головна проблема сучасності. Нерівність економічна, соціальна, політична і етнокультурна.

Бідність як головна перешкода людському розвитку. Абсолютна бідність. Відносна бідність. Застійна бідність. Тимчасова бідність. Злиденність.

Тема 10. Роль гендерного розвитку у реалізації концепції людського розвитку.

Гендерний розвиток як предмет дослідження та соціального управління. Гендер як базовий вимір соціальної структури суспільства. Гендерна соціально-економічна нерівність. Гендерна диференціація. Гендерна рівність. Гендерна дискримінація.

Гендерна нерівність у людському розвитку. Гендерні стереотипи у виборі професії і роду діяльності. Індексу розвитку з урахуванням гендерного фактору.

Чоловіки і жінки на ринку праці: нерівність соціальних можливостей. Структура безробітних чоловіків і жінок за причинами незайнятості. Особливості вторинної зайнятості в гендерному аспекті. Гендерні відмінності в оплаті праці.

Гендерні особливості в управлінні персоналом на підприємствах. Гендерні стереотипи при наборі персоналу. Професійна сегрегація за ознакою статі. Соціальна політика рівних можливостей.

Тема 11. Сталий людський розвиток. Вплив воєнних дій та надзвичайного стану на розвиток людського потенціалу.

Інтеграція гуманітарних та екологічних параметрів в нову комплексну стратегію розвитку. Пошук шляхів вирішення широкого кола гуманітарних проблем.

Екологічні проблеми України. Головні причини забруднення довкілля.

Концепція сталого розвитку економіки. Сутність сталого розвитку. Суспільство сталого розвитку. Стратегічні інтереси сталого розвитку України. Необхідність переходу України до моделі сталого розвитку. Основні цілі сталого розвитку. Соціальний капітал в контексті сталого людського розвитку. Сутність соціального капіталу.

Війна в Україні та глобальні тенденції індексу людського розвитку у світі. Програма розвитку ООН та оцінка наслідків російської війни проти України. Економіка громад і регіонів в умовах воєнного стану та пріоритети їх по воєнного розвитку.

4. Структура вивчення навчальної дисципліни

4.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин											
		Денна форма навчання					Заочна форма навчання						
		Усього	у тому числі				Усього	у тому числі					
Лекції	Сем. (прак).		Лабор.	Ін. зав.	СРС	Лекції		Сем. (прак).	Лабор.	Ін. зав.	СРС		
1	“Людський розвиток” як навчальна дисципліна і галузь наукових досліджень	6	1	1	-	-	4	8	0,5	0,5	-	-	7
2.	Теорія людського капіталу – економічна основа концепції людського розвитку.	7	1	1	-	-	5	8	0,5	0,5	-	-	7
3.	Формування та розвиток концепції людського розвитку	7	1	1	-	-	5	8	0,5	0,5	-	-	7
4	Індекс людського розвитку та методика його розрахунку у світі	7	1	1	-	-	5	11	0,5	0,5	-	-	10
5.	Індекс людського розвитку регіонів України. Національна методика побудови індексу людського розвитку	13	2	2	-	-	9	14	1	1	-	-	12
6.	Значення здоров'я і тривалості життя у людському розвитку	13	2	2	-	-	9	11	0,5	0,5	-	-	10
7.	Освіта, культура та інтелектуальний потенціал як чинники людського розвитку	13	2	2	-	-	9	11	0,5	0,5	-	-	10
8.	Взаємозв'язок економічного зростання, зайнятості та людського розвитку	15	2	2	-	-	11	12,5	0,5	2	-	-	10
9.	Рівень та якість життя як складові людського розвитку	13	2	2	-	-	9	12,5	0,5	1			11
10.	Роль гендерного розвитку у реалізації концепції людського розвитку	13	2	2	-	-	9	12	0,5	0,5			11
11.	Сталий людський розвиток. Вплив воєнних дій та надзвичайного стану на розвиток людського потенціалу.	13	2	2	-	-	9	12	0,5	0,5			11
	Всього годин:	120	18	18	-	-	84	120	6	8	-	-	106

4.2. Аудиторні заняття

4.2.1. Аудиторні заняття (лекції, семінарські та практичні заняття) проводяться згідно з темами та обсягом годин, передбаченими тематичним планом.

4.2.2. Плани лекцій з передбачених тематичним планом тем визначаються в підрозділі 1.2 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.2.3. Плани семінарських та практичних занять з передбачених тематичним планом тем, засоби поточного контролю знань та методичні рекомендації для підготовки до занять визначаються в підрозділі 1.3 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3. Самостійна робота студентів

4.3.1. Самостійна робота студентів охоплює опрацювання лекційного матеріалу; опрацювання та вивчення рекомендованої літератури, основних термінів та понять за темами дисципліни; підготовку до семінарських занять; підготовку до виступу на семінарських заняттях; поглиблене опрацювання окремих лекційних тем або питань; пошук (підбір) та огляд літературних джерел за заданою проблематикою дисципліни; підготовку до інших форм поточного контролю; виконання письмових завдань для самостійної роботи студентів; систематизацію вивченого матеріалу з метою підготовки до семестрового контролю.

4.3.2. Завдання для самостійної роботи студентів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.3. Оцінювання самостійної роботи студентів відбувається відповідно до розділу 6 цієї програми, а також відображене в підрозділі 2.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни і здійснюється в межах кількості балів, виділених для самостійної роботи.

5. Методи навчання та контролю

Під час лекційних занять застосовуються:

- 1) традиційний усний виклад змісту теми;
- 2) слайдова презентація.

На семінарських та практичних заняттях застосовуються:

- доповіді;
- дискусійне обговорення проблемних питань;
- розв'язування задач.

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формах:

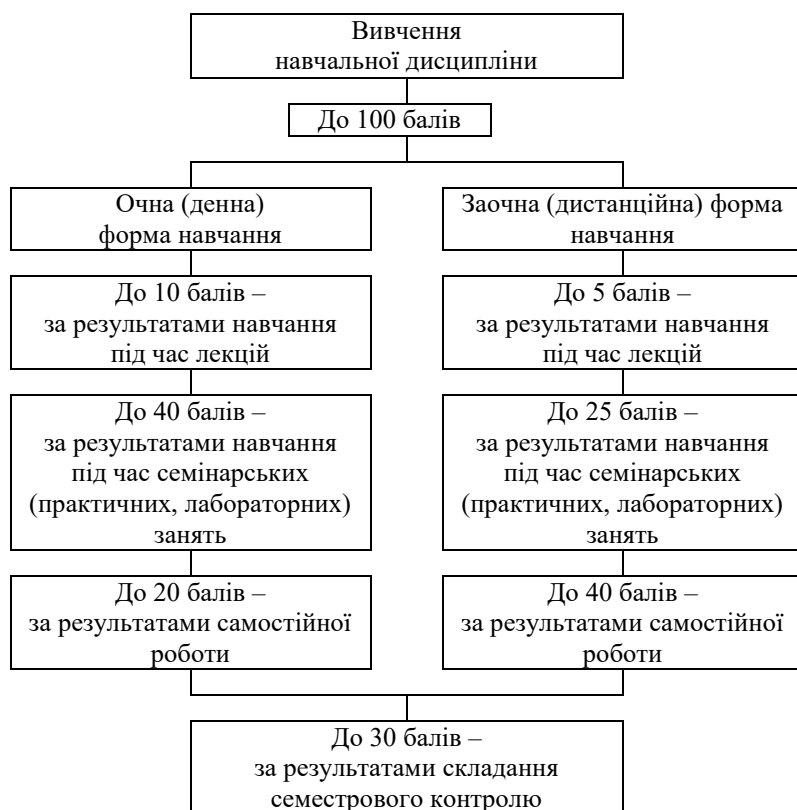
- 1) усне або письмове (у тому числі тестове) бліц-опитування студентів на лекції щодо засвоєння матеріалу попередньої лекції;
- 2) усне або письмове (у тому числі тестове) опитування на семінарських заняттях;
- 3) виконання поточних робіт у формі відкритих питань;
- 4) захист підготовленого звіту про виконання ІНДЗ;
- 5) вирішення практичних завдань.

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі письмового заліку з використанням тестових технологій.

Структура залікового білету включає 30 тестових завдань.

6. Схема нарахування балів

6.1. Нарахування студентам балів за результатами навчання здійснюється за схемою, наведеною на рисунку:

6.2. Обсяг балів, здобутих студентами під час лекцій, семінарських занять, самостійної роботи студентів та виконання індивідуальних завдань, визначається в навчально-методичних матеріалах з цієї дисципліни.

7. Рекомендована література

7.1. Основна література

1. Грішнова О.А. Людський розвиток: навчальний посібник. Київ: КНЕУ, 2006. 308 с.
2. Зайченко О.І., Кузнецова В.І. Управління людськими ресурсами: навчальний посібник / за наук. ред. О.І. Зайченко. Івано Франківськ: Лілея НВ, 2015. 232 с.
3. Людський розвиток в Україні. Інноваційні види зайнятості та перспективи їх розвитку: кол. моногр. / за ред. Е.М. Лібанової; Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України. Київ, 2016. 328 с.
4. Людський розвиток в Україні. Оцінка та прогноз рівня життя населення: кол. моногр. / за ред. Е.М. Лібанової; НАН України, Ін-т демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи. Київ, 2019. 270 с.
5. Людський розвиток в Україні. Пріоритети національної політики мінімізації асиметрії українського ринку праці / кер. авт. кол. О.І. Цимбал; Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України. Київ: Академперіодика, 2021. 210 с.
6. Методика вимірювання регіонального людського розвитку / за ред. Лібанової Е.М. Київ: Інститут демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи, 2012. 50 с.
7. Регіональний людський розвиток. Статистичний збірник. Державна служба статистики України, 2018. http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2018/zb/09/zb_rlr2017_pdf.pdf.
8. Тулай О.І. Державні фінанси і сталий людський розвиток: концептуальні домінанти та діалектична єдність: монографія. Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2016. 414 с.
9. Формування і розвиток людського потенціалу регіону: сутність, сучасні тенденції та методи оцінювання: монографія / під ред. В.Г. Никифороценка / Одеський нац. економічний ун-т. Одеса: ВОІ СОІУ «Атлант», 2018. 103 с.

7.2. Додаткова література

1. “Україна у цифрах 2021”. Статистичний збірник. Київ, Державна служба статистики України, 2022. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2022/zb/08/zb_Ukraine%20in%20figures_21u.pdf
2. Atamaniuk, R., Klymenko, I., Melnychuk, L., Kravets, I., & Yarmak, T. (2024). The impact of mass migration on the demographic situation and the labor market in Ukraine. *Multidisciplinary Reviews*, 7(10), 2024196. <https://doi.org/10.31893/multirev.2024196>
3. Бервено О.В., Броницький О.М. Стратегічні напрями подолання нерівності людського розвитку: міжнародний та регіональний аналіз. Інфраструктура ринку. 2020. Випуск 42. С. 9–16.
4. Бойченко В. С. Соціальна інфраструктура в системі забезпечення людського розвитку міста. Дис. ... канд. екон. наук. 08.00.07 Демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика; Донецький національний університет імені Василя Стуса. Вінниця, 2021. 255 с.
5. Гняздовський К.В., Кравець І.М. Причини демографічної кризи в Україні. Перспективні напрями наукових досліджень XXI століття, LXXV Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. м. Харків, 6 грудня 2021 року. Ч.1, 296 с. с.183-188
6. Гняздовський К.В., Кравець І.М. Бідність як головна перешкода людському розвитку. Розвиток науки в умовах воєнного стану, ХС Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. м. Київ, 20 травня 2022 року. 448 с. с.99-103
7. Демяненко А. А. Аналітичне забезпечення оцінювання безпеки людського розвитку. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 Економіка. Харків, 2020. 360 с.
8. Доповідь про стан людського розвитку за 2019 рік За межами доходів, за межами середніх показників, за межами проблем сьогодення: нерівність у стані людського розвитку в XXI сторіччі. Режим доступу: [file:///C:/Users/krave/Downloads/hdr_2019_overview_-_ukrainian%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/krave/Downloads/hdr_2019_overview_-_ukrainian%20(1).pdf)
9. Економічна ефективність vs соціальна справедливість: пріоритети розвитку України на етапі подолання кризи : кол. моногр. / НАН України, Секція суспільних і гуманітарних наук. Київ, 2019. 350 с.
10. Корнілова О. В. Розвиток системи охорони здоров'я як передумова якісного відтворення людського капіталу. Економіка та суспільство. Випуск. № 48. 2023. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2266/2189>
11. Кравець І. М. Демографічна криза в Україні: стан, наслідки та перспективи її подолання. Вісник ХНУ. Економічні науки. 2021 (296). №4. с.114-120
12. Кравець І. М. Соціальні екстерналії: сутність, методи регулювання. Грааль науки: міжнар. наук. журнал. Вінниця : ГО «Європейська наукова платформа»; НУ«Інститут науково-технічної інтеграції та співпраці», 2024. No 46. 1036с. с.114-120
13. Кравець І. М., Кушнірук А. О. Демографічна ситуація в Україні: стан, причини та шляхи вирішення. The 2nd International scientific and practical conference “Progressive research in the modern world” (November 2-4, 2022) BoScience Publisher, Boston, USA. 2022. 666 p. s 579-585
14. Кравець І. М., Присяжнюк В. В. Концепція «сталого розвитку»: орієнтири формування соціальної політики держави в сучасних умовах. Economy digitalization in a pandemic conditions: processes, strategies, technologies: International scientific conference (January 22-23, 2021. Kielce, Poland). Riga, Latvia : “Baltija Publishing”, 2021. 276 pages. С. 205-209
15. Кравець І. М., Сидорук О. В. Соціальна орієнтація економічного зростання та розвитку. Modern transformations in economics and management: V International scientific-practical conference (March 26-27, 2021. Klaipeda, Lithuania). Riga, Latvia : “Baltija Publishing”, 2021. 184 pages. С.136-139
16. Кравець І. М., Совальська І. О. Соціальна відповідальність в реалізації соціальної політики держави. The 2nd International scientific and practical conference “Modern problems of science, education and society” (April 24-26, 2023) SPC “Sciconf.com.ua”, Kyiv, Ukraine. 2023. 1391 p. С. 1005-1009

17. Кравець І.М. Подолання демографічної кризи в Україні як пріоритетне завдання соціальної політики держави. Приазовський економічний вісник. 2021. № 6 (29). URL: <http://pev.kpu.zp.ua/vypusk-29>
18. Лібанова Е. Війна з Росією: як дати роботу біженцям і що робити після. Дзеркало тижня. 16.03.2022. URL: <https://zn.ua/ukr/SOCIUM/vijna-z-rosijeju-jak-dati-robotu-bizhentsjam-i-shcho-roboti-pislja.html>
19. Лібанова Е. М. Бідність населення України: методологія, методика та практика аналізу / Нац. академія наук України, Ін-т демографії та соц. досліджень ім. М. В. Птухи. Умань : Сочінський М. М., 2020. 456 с.
20. Людський капітал — виклики для відновлення України. Травень 2024. Електронне видання. Центр Разумкова. 11 с. URL: <https://razumkov.org.ua/images/2024/05/29/2024-PAKT-9.pdf>
21. Людський розвиток в Україні. Модернізація соціальної політики: регіональний аспект : колективна монографія / за ред. Е. Лібанової. Київ : Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України, 2015. 356 с.
22. Людський розвиток в Україні: інституційне підґрунтя соціальної відповідальності : монограф. / за ред. Е. М. Лібанової ; Ін-т демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України. Київ, 2017. 368 с.
23. Людський розвиток в Україні: пріоритети розвитку сільських поселень у контексті децентралізації управління / за ред. Е. М. Лібанової ; Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України. Київ : Академперіодика, 2020. 354 с.
24. Людський розвиток в Україні: соціальні та демографічні чинники модернізації національної економіки. Режим доступу : http://www.idss.org.ua/monografii/Lud_Rozv_2012.pdf.
25. Макарова О. В. Вимірювання людського розвитку в регіонах України: методологічні аспекти та оцінка результатів. Економіка України. 2015. № 3. 41-53
26. Мельничук Д. П. Людський капітал: пріоритети модернізації суспільства у контексті поліпшення якості життя населення : монограф. Житомир : Полісся, 2015. 564 с. ISBN 978-966-655-761-5.
27. Моніторинговий звіт "Цілі сталого розвитку: Україна" – 2021 рік URL: http://www.ukrstat.gov.ua/csr_prezent/2020/ukr/st_rozv/publ/SDGs%20Ukraine%202021%20Monitoring%20Report%20ukr.pdf
28. Населення України. Демографічний вимір якості життя : монограф. / за ред. О. М. Гладуна ; НАН України, Ін-т демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи. Київ, 2019. 396 с.
29. Населення України: нариси про демографічний стан країни у перше тридцятиріччя незалежності: Монографія. Колектив авторів. Київ. Наукова думка, 2023. 168 с.
30. Петрова І. Л. Стратегічне управління людськими ресурсами : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2013. 466 с.
10. Петрова І. Л. Стратегічне управління людськими ресурсами : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2013. 466 с.
31. Посібник з питань гендерного насильства, що зачіпає молодь. Ел. ресурс: URL: www.youth-worker.org.ua.
32. Руденко О. В., Кравець І. М. Економіка добробуту: особливості та концепції. Управління економічними системами: концепції, стратегії, інновації в умовах глобальних змін: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 22 травня 2021 року). Східноукраїнський інститут економіки та управління. Запоріжжя: ГО «СІЕУ», 2021. 96 с. С.5-10
33. Статистичний щорічник України за 2021 рік. Державна служба статистики України, 2022. URL: <http://ukrstat.gov.ua>
34. Степура Т. М. Розвиток людського потенціалу в умовах кваліфікації економіки України. Автореф. дисертації на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за

спеціальністю 08.00.07 – демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика. Вінниця, 2021. 43 с.

35. Тимошенко Л. М., Сардак С. Е., Більська О. В. Людський розвиток : навч. посіб. Донецьк : Вид-во ДНУ, 2010. 107 с.

36. Цілі сталого розвитку. Міністерство освіти і науки. URL: <https://mon.gov.ua/nauka/innovatsiyna-diyalnist-ta-transfer-tekhnologiy/analitichni-materiali-2/tsili-stalogo-rozvitku>

37. Цілі Сталого Розвитку: Україна. Національна доповідь 2017. URL: https://idss.org.ua/monografii/2017_SDGs_NationalReport.pdf

38. Шапа, Н. М., Павелко, Ю. С. (2020). Розвиток людських ресурсів України: загальні тенденції та методи навчання у незвичних та вимушених умовах. *Економічний простір*, (160), 86-90. URL: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/160-16>

39. Шахно А. Ю. Моделі розвитку та державне регулювання людського капіталу в умовах глобалізації. Автореф. дисертації на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством. Львів, 2019. 47 с.

40. Якість життя населення України та перші наслідки війни / Черенько Л.М., Полякова С.В., Шишкін В.С., Реут А.Г., Крикун О.І., Когатько Ю.Л., Заяць В.С., Клименко Ю.А.; Нац. акад. наук. Укр., Ін-т демогр.та соц. дослідж. ім.М.В. Птухи. Електронне видання. Київ, 2023. 191 с.

8. Інформаційні ресурси

1. Програма розвитку ООН. Звіти про розвиток людини: <http://www.hdr.undp.org/>
2. Інститут демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи Національної академії наук України: <https://idss.org.ua/index>
3. Інститут соціології НАНУ: <http://www.i-soc.com.ua/institute/>
4. Офіційний портал Верховної Ради України <http://rada.gov.ua/> Офіційний портал Уряду України <https://www.kmu.gov.ua/ua>
5. Київський міжнародний інститут соціології: <http://www.kiis.com.ua/>
6. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень імені І. Ф. Кураса НАН України: <http://www.ipiend.gov.ua/index.php>
7. Центр економічних та політичних досліджень імені О. Разумкова <http://razumkov.org.ua/> UNDP Україна <http://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home.html>
8. Асоціація молодіжних центрів в Україні: www.youth-worker.org.ua
9. Державна служба статистики України: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
10. Головне управління статистики у Хмельницькій області: <http://www.km.ukrstat.gov.ua/ukr/index.htm>